

Свою Україну любіть,
Любіть її... Во время лютей,
В останнюю тяжкую минуту
За неё Господа моліть [4, с. 365].

Список використаних джерел

1. Даниленко В. Г . Лікоруб у пустелі: Письменник і літературний процес / В . Г . Даниленко – К.: Академвидав , 2008 – 352 с.
2. Крымский С. Философия как путь человечности и надежды / С. Крымский. – К.: Издательство Курс, 2000. – 308 с.
3. Філософія: світ людини / В.Г.Табачковський, М.О.Булатов, Н.В.Хамітов та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
4. Шевченко Т.Г. Кобзар. Вперше зі щоденником автора / Тарас Григорович Шевченко; упоряд. та комент. С.А. Гальченка; передм. І.М. Дзюби. – Харків, 2013. – 960 с.
5. Юнг К. Об Архетипах колективного бессознательного / К. –Г. Юнг. – СПб. – М. : "Олімп"; ОOO "Издательство АСТ-ЛТД", 1997. – 420 с.

Summary

The archetypes of Ukrainian culture represented in Taras Shevchenko's poetry are analyzed in the article. The special attention is paid to the Great Mother archetype which is viewed as one of the most important.

The idea of S. Krymskyi that national culture is primarily a process of identifying and updating of the archetypes as well as cognition and playback of archetypes is our way between the past and future of culture is taken as a methodological basis.

The author notes that unlike universal archetypes that are common to all cultures, there are ethnic and cultural archetypes in each national culture which determine the peculiarities of world outlook, character, artistic and historical fate of the nation. Thus, ethnic and cultural archetypes of Mother, the Earth, the Road, and Paradise dominate in works of Ukrainian writers. According to the researchers, the Mother archetype takes one of the first places among the archetypes of Ukrainian mentality.

This archetype is one of the most important in works by Taras Shevchenko and has a deep philosophical-ideological understanding as the path to the ideal and harmony with nature, because one of the varieties of verbalizing the Mother archetype is mother nature (good land), which is generalized to Mother Ukraine. So, Shevchenko's image of mother is viewed in the context of the statement by Jung, according to which mother is considered as one of the oldest and closest archetypes to an individual. The vision of poet, formed by traditional Ukrainian culture, is aimed at harmony and first of all – in harmony with nature. Thus, the female nature in the poetry by Shevchenko can be interpreted as the beginning of life itself: Mother earth. Mother nature. Mother to her children. The Motherland. Mother Ukraine.

Key words: universal archetypes, ethnocultural archetypes, Great Mother archetype, pantheism, cordocentrism.

УДК 821.161.2+821.162.1]-1.091

H.A. Судець

РОЛЬ ЕПІТЕТНИХ ПОВЕРНЕНЬ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ І. ФРАНКА І Я. КАСПРОВИЧА (на матеріалі збірок «З вершин і низин» і «Poezye»)

Стаття присвячена дослідженням епітетних повернень у поетичних текстах збірки «З вершин і низин» І. Франка і «Poezye» Я. Каспровича. Здійснено порівняльно-типологічний аналіз епітетних повернень з метою встановлення їх функціональної значимості в поезії І. Франка і Я. Каспровича.

Ключові слова: епітет, епітетна структура, принцип повернення, І. Франко, Я. Каспрович.

Поняття «текст» набуло інтенсивного використання в сучасному літературознавстві. Поетичний текст є особливою цілісністю, організованою за принципами структурності і упорядкованості. На думку Л. Жданової, текст необхідно розглядати як систему смыслових елементів (одиць), функціонально об'єднаних у єдину ієпархічну структуру; кожна окрема смысрова одиниця включається в певну систему зв'язків у тексті [5, с. 6]. У поетичному тексті всі елементи пов'язані між собою: кожний наступний має зв'язок із попереднім.

У сучасних літературознавчих дослідженнях повтор розглядається як структурна ознака зв'язності і цілісності тексту, а також, як лексико-семантичний засіб експресивності, що сприяє поглибленню інформативності тексту. Універсальним організаційним принципом поетичного тексту, за Ю. Лотманом, є «принцип повернення». «Художня конструкція будується як протяжна в просторі – вона вимагає постійного повернення до тексту, що вже, здавалося б, виконав інформаційну роль, зіставлення його з подальшим текстом. У процесі такого зіставлення старий текст розкривається по-новому, виявляючи прихованій раніше семантичний зміст» [7, с. 39].

Текстотворча роль повтору неодноразово відзначалася дослідниками, що зверталися до текстів різних жанрів і стилів (О. Волковинський [1], І. Гальперін [2], І. Данилевська [4], Ю. Лотман [7]).

Актуальність дослідження пов'язана з необхідністю подальшої розробки проблеми принципу повернення в новій площині, також нечисленними дослідженнями цього явища.

Для розуміння істотних особливостей поетичного тексту необхідно дослідити його будову, визначити композиційні елементи та взаємозв'язок між ними. Як зазначив О. Волковинський, «із безлічі елементів, що забезпечують системну єдність тексту й естетично продуктивну дію універсального принципу повернення, доцільно виділити епітет» [1, с. 99]. Тому аналіз поезій І. Франка і Я. Каспровича організовується як дослідження семантичного поля реалізації епітета.

Метою праці є вивчення через порівняльно-типологічний аналіз особливостей функціонування епітетних повернень у поетичних текстах І. Франка і Я. Каспровича, оскільки дослідження цього явища є результативним у компаративному аспекті. Порівняння творчості саме цих митців зумовлено єдиною літературною добою, близькістю національних літератур і культур, соціально-політичного середовища, подібністю образних систем та жанрів.

Поетичні тексти І. Франка насычені епітетами, функціональність яких майже тотальна для всього текстово-го простору ранньої лірики. Такими є наступні складові епітетних структур: «святий» (60), «людський» (60), «бідний» (50), «великий» (38), «страшний» (38), «лютий» (37), «темний» (33), «чистий» (30), «добрий» (30), «проклятий» (29), «живий» (27), «нешасний» (27), «вічний» (25), «могучий» (25), «золотий» (24), «чужий» (24).

Найвищою активністю відзначаються епітетні структури з означальною частиною «**святий**». Означальна частка «**святий**» і її граматичні варіанти характеризують такі поняття: «рука», «правда», «земля», «думка», «вогонь», «полум'я», «куля», «бій», «спокій», «діло», «любов», «людина», «слово», «присяга», «обов'язок», «угодник», «покутник», «чуття», «істота», «герой». Отже, для означення «святий» властива висока валентність органічного, гармонійного сполучення з різними означуваними. До наближених семантических значень потрапляють поняття, які, як правило, є синонімічними (*вогонь – полум'я*), нейтральними (*рука – правда*) чи навіть протилежними один до одного (*спокій – бій*).

Так, як у ранній ліриці І. Франка епітетні структури з означальною частиною «святий» трапляються 60 разів. Відповідно стає відчутним процес сакралізації, який охоплює поетичні тексти: «наділення сакральним змістом об'єктів і подій зовнішнього світу, а також уявних образів, сценаріїв, невербальних символів, дій, слів» [11].

Перший раз епітетна структура з означенням «святий» трапляється у циклі «Скорбні пісні» в поезії «Мій рая зелений»:

Пречудний спокою,
Витай надо мною.
Святою рукою
Прогоню май жал! [12. с.44]

Означення «**свята**», сполучаючись з означуванням «рука», творить надзвичайно експресивний образ-символ, оскільки рука є «символом Божественної активності» [8, с. 413]. Захист – це «основний символізм, який відображає важливу роль руки в житті людини і віру, що вона здатна передавати духовну і фізичну енергію» [10, с. 312-313]. Ліричний герой прагне захисту, єдиний, на кого він може надіятися, – це Бог, присутність якого реалізується через образ «**святої руки**». Тут прослідковуються почуття ліричного героя, наближені до авторських, так як цей поетичний твір І. Франко написав перебуваючи у Коломийській в'язниці.

Епітетна структура «свята земля» у поетичних текстах І. Франка зустрічається тричі. Один раз у поезії «Наймит» із циклу «Excelsior!»:

Він хилиться, проводить в тузі дни,
І земельку **святу**, як матінку, кохає,
Як матінку сини [12, с. 61].

Ліричний герой за допомогою епітета «**свята**» визначає для себе цінність рідної землі. Порівнюючи її з матір'ю, він висловив глибоке синівське почуття любові до рідної землі, яка зростила його, навчила любити життя, працю, природу. За М. Еліаде: «Однією з перших теофаній самої Землі і особливо землі як ґрунту було її «материнство», її невичерпна здатність плодоносити. Перш ніж стати Богинею-Матір'ю, або божеством родючості, Земля постала перед людиною як Мати – Tellus Mater (Мати-Земля)» [13, с. 234].

У поезії ж «Хлібороб», із циклу «Оси», епітетна структура «свята земля» трапляється двічі:

Гей, хто на світі крашу долю мас,
Як той, що плугом **святу** землю оре?
Святу землю в банку заставляє,
В довги впадає, як в бездонне море...[12, с. 102].

Поєднання понять «**свята**» і «земля» бере свій початок з глибокої давнини. Згідно з твердженням В. Топорова [9, с. 7-8] в язичництві слово «святий» існувало в прямому значенні – означало будь-яке зростання, цвітіння, плодоношення. У християнстві ж утворилося поняття «святості» як зростання і цвітіння духовного. Виходячи із цього, ліричний герой називає «землю святою» вже тому, що вона цвіте і плодоносить, а жителі землі стають носіями цієї святості, завдяки вже тому, що вони на ній живуть.

У поезії «Незрячі голови наш вік кленуть...» із циклу «Вольні сонети» полемічне мовлення ліричного «Я» передає авторську позицію:

Та що ж се – сила? Лиш п'ястук та зброя?
А серця вашого огонь **святий**,

А думка, що світи нові буде,
А волі вашої заліznі крила,
А переконань, правди блиск яркий –
Чи ж се не також непропаща сила? [12, с. 144].

Епітетні структури підкresлюють піднесеність почуттів ліричного героя, який широкою емоційною гамою вимірює суспільну реальність. Особливою уваги варта епітетна структура «огонь **святий**», яка водночас є знаковим символом. Вогонь – одна з основних стихій. Символізує він «божественну енергію, очищення, одкровення, перетворення, відродження, духовний порив,...; сильний і активний елемент, що символізує як творчі, так і руйнівні сили. Графічно вогонь в алхімії зображувався у вигляді трикутника, оскільки вважався субстанцією, яка об'єднує три інші: землю, воду і повітря» [10, с. 246]. Означення «**святий**» створює ілюзію присутності у кожному людському серці того Благодатного вогню, який несе життедайну силу, дає очищення, надію і підтримку.

У легенді «Цар і аскет» функціонують синонімічні епітетні структури з означенням «**святий**»: «огонь **святий**» – «**полум'я святе**».

Використання синонімічних епітетних структур суттєво поглибує асоціативні образи. Поняття вогонь і полум'я в мові дуже близькі за значенневими відтінками і можуть замінювати одне одне. Але в контексті кожен із цих синонімів займає свою, єдино правильну позицію. У першому випадку прослідковується переносне значення вогню, як стихії яка охоплює серця людей. В епітетній структурі «огонь **святий**» втілено динамізм і енергію покоління, яке прагне збудувати нове суспільство. Безумовно, для поета вогонь – це потужна стихія, але з контексту очевидно, що сила полум'я є могутнішою:

А як **святе** полум'я здійметься
Могуче вгору, то і наші душі,
Очищені, і вольні, і веселі,
Стрясуть із себе всі земні терпіння
І полетять в щасливий, вищий світ [12, с. 336].

Образ, що створений за допомогою епітеної структури «**святе полум'я**», набуває більш глобального значення, за попередній. Адже він функціонує тут як передумова переходу в інший світ, як символ очищення і звільнення душ від усього земного.

Отже, зіставлення синонімічних епітетних структур «огонь **святий**» і «**святе полум'я**» посилює обраність, виникають подібні, але не одинакові художньо-естетичні асоціації.

Особливістю поезії «Поєдинок» із циклу «Профілі і маски», є яскраво виражена категорія «святості». Конструктивну роль тут відіграють повтори означення «**святий**» (однокореневі слова разом з похідними від цього слова), які сконцентровані у трьох віршах поспіль:

Ось грудь моя! Намір і вистріль жваво!
А як живий від твоїх куль простою,
На тебе стрілить буду мати право.
І кулею прошиблена **святою**,
Отою кулею, що **освячена**
До **найсвятішого** за людськість бою...[12, с. 82]

Основним мотивом поезії «Поєдинок» є роздвоєння особистості, що веде до поєдинку із самим собою. Однак, як і у більшості творів І. Франка, тут присутній мотив патріотизму. Адже, події розгортаються на тлі війни, під час якої і зустрічаються двійники: патріот і відступник.

Підвищення частоти повторів однокореневого слова прослідковується естетична форма вираження життєвих фактів, чуттєвість змісту і монументальність думки. Сакралізуючи такі поняття як «куля» і «бій», поет дає своєрідне благословення на боротьбу, боротьбу не тільки із самим собою, а й з ворогом-загарбником. Усю важливість цього процесу поет підкреслив підвищенням ступеня порівняння до найвищого (пропускаючи вищий «**святіший**») «**святий**» – «**найсвятіший**».

У поетичних текстах Я. Каспровича принцип повернення безумовно є важливою складовою поетики. У ранній ліриці поета фіксується численна група означень, функціональність яких всеохоплююча для ранньої лірики. Прикладами цього є такі складові епітетних структур: «złoty» (60), «jasny» (52), «święty» (49), «wielki» (46), «krwawy» (46), «wieczny» (45), «boży/boski» (42), «ludzki» (38), «świeży» (34), «biały» (30), «czarny» (29), «blady» (29) «słoneczny» (27).

Найвищою здатністю до сполучення характеризується означення «**złoty**». Означальна частина «**złoty**» і його варіанти характеризують такі поняття: «owies», «zorza», «gwiazda», «góra», «słońce», «korona», «skra», «ogień», «tęcza», «perły», «błyski», «strzała», «raj». Приклади ілюструють наявність синонімічних (zorza – gwiazda), антонімічних (słońce – tęcza) і нейтральних один до одного означуваних (perły – błyski).

Уперше епітета структура з означенням «**złoty**» трапляється у циклі поезій «Z chałupy»:

Tam, za wioską – weź, Ojcie nasz, dzięki! –
Jak pszeniczne kołyszą się ławy!
Żyto, jęczmień i owies **złotawy**
Jak zginają ziarniste swe pęki! [14, с 23]

Означення «**złotawy**» є граматичним варіантом прикметника «**złoty**» і характеризує в поезії зернову культуру «owies». У циклі поезій «Z chałupy» описуються реалії сільського життя, поля з зерновими є невід'ємною

частиною зображення сільського пейзажу. Використавши епітет «*zlotawy*», поет передав характерний відтінок вівса, водночас підкресливши його цінність.

Особливе ставлення у Я. Каспровича було до гір, він із тих поетів для яких гори були натхненням для творчості. Згадку про гори знаходимо в поезії «Chór amszaspantów» із циклу «Z padołku walki»:

Arymanie, klniesz daremnie!
Przeczysty jest nasz człek,
I choćbyś słowo rzekł,
On słońca nie opuści,
Nie rzuci **złotych** góր! [15, c. 10]

Я. Тучинський так пише про зв'язок Я. Каспровича з горами: «І цей процес споріднення з горами, з першого погляду в обривистих скелях до останнього в «*Moim świecie*», означає щоразу глибше, щоразу більш інтимне возз'єднання зі світом гір, яке поет зрештою назве «*Moim światem*» [18, c. 22]. Отже, поет проніс образ гір через усю свою творчість, а його високу цінність виразив епітетом «*złote*».

Високою активністю вжитку відзначається епітетна структура «*złote słońce*», яка застосовується поетом сім разів.

Перший раз епітета структура «*złote słońce*» виступає у поезії «Błogosławieni» із циклу «Z padołku walki»:

Błogosławieni, albowiem ich syny
Będą sprzątali ich ziaren owoce;
I wśród zmartwychwstań porannej godziny,
Gdy **złote słońce** blaskiem zamigoce,
W głos zawałają, duchem podniesieni:
Za ojców sprawą szczęście nam się pleni –
Błogosławieni! [15, c. 23]

Поетичний твір Я. Каспровича проголошує похвалу діям, які були спрямовані на здобуття кращого майбутнього для Вітчизни. Поезія повстала під час третього поділу Польщі, тому у ній чітко відчувається іскра надії на краще, яку, особливо яскраво, виражає епітетна структура «*złote słońce*». Вона є надзвичайно експресивною, адже у ній поєднано два семантично-навантажених символи: «сонце» і «золото», прикметник «золотий» походить від назви дорогоцінного металу, «золото». За Дж. Трессідером, сонце: «сприймалося як саме верховне божество або як втілення його всюдисущої влади» [10 с. 348], сонце також «виражає життєву силу, пристрасті, хоробрість і вічну молодість» [10 с. 348], саме такі основні мотиви поет вкладає у поетичний твір «Błogosławieni». Керуючись твердженням Дж. Купера про те, що: «золото уособлює сонце» [6 с. 114], доходимо висновку, що символи є взаємопроникаючими, утворюючи епітетну структуру вони органічно доповнюють і підсилюють один одного, даючи можливість вираження усієї повноти поривів і почуттів ліричного героя.

У поемі «Giordano Bruno» із циклу «Sny i marzenia» також функціонує епітетна структура «*złote słońce*»:

Rychło się chmurne rozjaśnią gładź biny
I **złote słońce** pokażą w swem łonie –
Lecz próżne modły i próżne badania,
Boska się Prawda z ciemnic nie wyłania! [16, c. 79].

Поема «Giordano Bruno» «є поемою бунту і питань. Історія монаха мусила сильно вразити Каспровича. Він, шукаючи свого місця в світі, борячись з перешкодами, що виникали з суспільних обставин, часто аж до болю проголошує свою незалежність,... був захоплений постаттю Джордано Бруно, який боровся за правду і врешті віддав за неї власне життя» [17, с. 85]. Завдяки семантично навантаженій епітетній структурі «*złote słońce*» доповнюється значущість і сакральний зміст епітетної структури «*Boska Prawda*», так як «*złote słońce*» є вітленням ілюзії правди, яка вмить виникає і одразу ж зникає. У поемі Я. Каспровича «*złote słońce*» функціонує як недосяжний символ істини.

Аналіз поезій дозволяє зробити висновок, що моделі вираження, створені епітетними поверненнями, з метою ліричного втілення почуттів і хвилювань, є тонкими деталями в ліричній структурі поетичних текстів І. Франка і Я. Каспровича. Вони, перетворюючись на надбання поезії, набувають художньо-стилістичних особливостей, а для відображення ліричного мислення і настрою стають його невід'ємною частиною і основною властивістю. Також, епітетні повернення виступають як номінації основних образів-символів, пронизують увесь текст, є змістовими і композиційними скріпами поетичних текстів.

Епітетні структури, що функціонують у поетичних текстах у різних варіантах сполучуваності, є не тільки зовнішніми прикметами композиційної впорядкованості, але й відіграють основну роль в організації ліричного змісту поезій. Означальні частини, що повторюються, встановлюють асоціативно-смислові зв'язки між поняттями, які характеризують. Вони є стрижнем, на якому будуються поетичні тексти І. Франка і Я. Каспровича.

Спільним для поетичних текстів обох поетів є функціонування синонімічних, антонімічних і нейтральних одних до одних означальних частин епітетних структур.

Епітетні повернення з означальною частиною «святий» у поетичних текстах І. Франка покликані нести в собі деяку громадську суть, сакралізувати предмети і явища, навіть якщо їх з тієї чи тієї причини не можна співвіднести з категорією святості. Такий прийом поет використав з метою акцентування високої вартісної оцінки громадських свобод і цінностей.

Епітетні повернення з означальною частиною «*złoty*» у поетичних текстах Я. Каспровича виконують більш описову функцію, беруть участь у формуванні образів природи. Окрім повернень означальних частин поезії польського митця відзначаються вищою активністю повернень епітетних структур.

Список використаних джерел

1. Волковинський О. С. Поетика епітета : монографія / Олександр Волковинський. – Кам’янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2011. – 350 с.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин // Изд. 4-е стереотипное. – М. : Ком Книга, 2006. – 144 с.
3. Грицак Я. Й. Між семітизмом й антисемітизмом : Іван Франко та єврейське питання / Ярослав Грицак // Дрогобицький краєзнавчий збірник / Ред. кол. Л. Тимошенко (голов. ред.), В. Александрович, Л. Винар, Л. Войтович, Я. Ісаевич та ін. – Вип. IX. – Дрогобич : Коло, 2005. – С. 79 – 105.
4. Данилевская И. В. Концептуальный повтор как фактор композиционно-смыслового членения содержания научного текста / Данилевская И. В. // Статус стилистики в современном языкоznании. Меж вуз. сб. науч. тр. Пермь, 1992. – С. 83-93.
5. Жданова Л. М. Вариативность в текстах художественной литературы / Л. М. Жданова // Функции единиц языка в системе текста: Сб. науч. трудов. – Выпуск 294. – М. , 1987. – С. 5 – 12.
6. Купер, Дж. Энциклопедия символов / Дж. Купер. – М. : Ассоц. духов. единения "Золотой век", 1995. – 401 с.
7. Лотман Ю. М. Анализ поэтического текста : структура стиха [пособие для студентов] / Юрий Михайлович Лотман. – Л. : «Просвещение», Ленинградское отделение, 1972. – 271 с.
8. Символы, знаки, эмблемы: Энциклопедия / авт.-сост. В. Э. Багдасарян, И. Б. Орлов, В. Л. Телицын; под общ. ред. В. Л. Телицына. – 2-е изд. – М. : ЛОКИД-ПРЕСС, 2005. – 494 с.
9. Топоров В. Н. Святость и святые в русской духовной культуре / В. Н. Топоров // Том I. Первый век христианства на Руси – М. : «Гностис» – Школа «Языки русской культуры», 1995. – 875 с.
10. Тресиддер Дж. Словарь символов / Джек Тресиддер ; пер. с англ. С. Палько. – М. : Гранд : ФАИР-Пресс, 1999. – 443 с.
11. Философия: Энциклопедический словарь / Под ред. А. А. Ивина. – М. : Гардарики, 2004. – 1072 с. – Режим доступу до словника : [http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/1060/%D0%A1%D0%90%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%90%D0%9B%D0%98%D0%97%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%AF#sel=6:1,6:13](http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/1060/%D0%A1%D0%90%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%9B%D0%98%D0%97%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%AF#sel=6:1,6:13)
12. Франко І. Я. Зібрання творів у 50-ти томах / Іван Франко ; ред. Н. Л. Калениченко. – Т. I. : Поезія. – К. : Наукова думка, 1976. – 501 с.
13. Элиаде М. Избранные сочинения. Очерки сравнительного религиоведения / Мирча Элиаде. – Перев. с англ. – М. : Ладомир, 1999. – 488 с.
14. Kasprowicz J. Dzieła poetyckie wyd. zbior. w 22 tomach / Jan Kasprowicz ; pod red. L. Biernackiego. – T. I. : Liryki. – Lwów : Towarzystwo Wydawnicze Warszawa: E. Wende i Sp. (T. Hiz i A. Turkuł), 1912. – 470 s.
15. Kasprowicz J. Dzieła poetyckie wyd. zbior. w 22 tomach / Jan Kasprowicz ; pod red. L. Biernackiego. – T. III. : Liryki. – Lwów : Towarzystwo Wydawnicze Warszawa: E. Wende i Sp. (T. Hiz i A. Turkuł), 1912. – 318 s.
16. Kasprowicz J. Dzieła poetyckie wyd. zbior. w 22 tomach / Jan Kasprowicz ; pod red. L. Biernackiego. – T. IV. : Liryki. – Lwów : Towarzystwo Wydawnicze Warszawa: E. Wende i Sp. (T. Hiz i A. Turkuł), 1912. – 380 s.
17. Pro memoria: Jan Kasprowicz w osiemdziesiąt rocznicę śmierci / pod red. Michała Sosnowskiego i Grzegorza Iglińskiego. – Polskie Bractwo Kawalerów Gutenberga, Warszawa 2006. – 379 s.
18. Tuczyński J. Kasprowicz : pogłos wieczności / Jan Tuczyński. – Bydgoszcz : «Nirwana», 1996. – 262 s.

Summary

The article is devoted to the research of epithet returns in the collection of poems "Z vershyn i nyzyn" by I. Franko and «Poezye» by J. Kasprovich. In order to clear up their functional significance in the poetic works of I. Franko and J. Kasprovich, the typological and comparative analysis of epithet returns is done.

Models of expressing, created by epithet returns with the aim of lyric embodiment of feelings are thin details in the lyric structure of the poetic texts of I. Franko and J. Kasprovich. Turning into the acquirement of poetry they acquire artistically-stylistic features and become an inalienable part and basic property for the reflection of the lyric thinking and mood. Also, epithet returns come out as nominations of basic characters and symbols, run through all the text and are semantic and composition connections of the poetic texts. Epithet structures which are functioning in the poetic texts in the different variants of compatibility are not only the external signs of composition order but also play a basic role in organization of lyric content of poems. Attributive parts, which are repeating, set up the associative and semantic connections between concepts, that are characterized. They are the main element on which the poetic texts of I. Franko and J. Kasprovich are built.

The functioning of synonymous, antonymous and neutral one to one attributive parts of epithet structures is common for both poetic texts.

Epithet returns with the attributive part "saint" in the poetic texts of I. Franko are called to carry some public essence, to make objects and phenomena sacral, even if they can not be correlated with a category of holiness from that or that reason. The poet used such a reception with the aim of accenting of high cost estimation of public freedoms and values.

Epithet returns with the attributive part "złoty" in the poetic texts of J. Kasprovich perform the more descriptive function, take part in forming the characters of nature. Also the poetry of the Polish artist is marked by higher activity of returns of epithet structures except the returns of attributive parts.

Key words: epithet, epithet structure, principle of return, I. Franko, J. Kasprovich.